

Wprowadzenie

Tom czasopisma redagowany przez nas poświęcony jest w całości kwestiom nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych i ich roli w życiu ludzi. Temat ten, choć powszechnie uważany za ważny z punktu widzenia pedagogiki oraz kluczowy dla praktyki wychowawczej i dydaktycznej, jest często omawiany bardzo powierzchownie. Stosowany bywa język uproszczeń w odniesieniu do wzorów używania technologii (szczególnie internetu), a także mechanizmów sprawiających, że technologie modyfikują sposób życia i myślenia przedstawicieli młodego pokolenia. Do tego wiele tekstów (niestety także naukowych) mieści się w tzw. paradygmacie ryzyka, gdzie nowe media analizowane są jedynie w kontekście potencjalnie negatywnego czynnika w procesach wychowania i socjalizacji.

Jesteśmy przekonani, że do podejmowania racjonalnej dyskusji i refleksji w obszarze pedagogiki mediów potrzebne są nam pogłębione analizy, oparte o wyniki dobrze zaprojektowanych i poprawnych metodologicznie badań empirycznych, których wciąż w obszarze pedagogiki medialnej jest niedosyt. W redagowanym przez nas tomie jest kilka tekstów o charakterze teoretycznym, wskazujących na istotne kierunki myślenia o edukacyjnej roli nowych mediów. Zdecydowana większość to jednak teksty empiryczne dotyczące badań z udziałem zarówno samych młodych ludzi, jak i osób dorosłych – rodziców i nauczycieli.

Wprowadzeniem do tematyki zastosowania nowych mediów w edukacji oraz innych aspektów funkcjonowania człowieka jest

artykuł Janusza Morbitzera. Autor podkreśla w nim, że internet stał się współcześnie jednym z najważniejszych narzędzi edukacyjnych, ale wyniki badań wskazują, że często jest on wykorzystywany bez koniecznej refleksji, jako łatwo dostępne źródło informacji, a nie jako narzędzie intelektualnego rozwoju ucznia. W artykule przedstawiono nowe możliwości oferowane przez internet i nowe kompetencje, jakie są niezbędne do pełnego wykorzystania w edukacji tkwiącego w nim potencjału. Kompetencje te, zdaniem Autora, w większości należą do kategorii intelektualno-aksjologicznych, a nie technicznych.

Kolejny tekst, autorstwa Natalii Walter, dotyczy potencjału internetu jako miejsca ujawniania się wsparcia społecznego. Zdaniem Autorki nowe media to narzędzia funkcjonowania oraz przestrzeń, w której zachodzą interakcje społeczne mogące wpływać na radzenie sobie w przypadku wystąpienia wydarzenia krytycznego, zarówno o charakterze normatywnym (rozwojowym), jak i traumatycznym. Internetowe wsparcie społeczne jest definiowane tutaj jako pomoc dostępna online dla jednostki znajdującej się w sytuacji krytycznej, której przewyciężenie wymaga wykorzystania zewnętrznych zasobów pochodzących z grup wirtualnych, skupiających osoby zmagające się, w przeszłości lub obecnie, z trudnościami o podobnym charakterze. Celem takiego wsparcia jest powrót do dobrostanu psychicznego człowieka.

Artykuł Marleny Plebańskiej przedstawia koncepcję nauczania w modelu STEAM. Prezentuje stan cyfryzacji polskich szkół, który został scharakteryzowany na podstawie wyników badań przeprowadzonych w 2017 r. (Diagnoza cyfrowa 2017).

Tekst Adama Pietrzykowskiego porusza problem cywilizacyjnej zmiany społecznej w zakresie uznawania prawdy jako wartości nadrzędnej. Autor twierdzi, że rosnąca dominacja mediów audio-wizualnych prowadzi do ukształtowania nowego człowieka, kierowanego bardziej przez afektywność niż racjonalność. Świadczą o tym zjawiska takie jak: analfabetyzm wtórny, zubożenie języka czy niebывały sukces populizmu w procesie demokratycznym. Rozwiązaniem, a zarazem wskazówką dla pedagogów medialnych, ma

być powrót do podstawowych kompetencji kształtowanych zwłaszcza przez edukację filozoficzną, która stać się może właściwym ośrodkiem przywracania rozumu krytycznego w społeczeństwie.

Ukazanie nowych perspektyw badania i rozwijania kompetencji medialnych, cyfrowych i informacyjnych w kontekście wiedzy i badań z zakresu (cyber)psychologii jest celem artykułu Agnieszki Ogonowskiej. Autorka zwraca w nim uwagę na funkcje edukacji medialnej w odniesieniu do społeczeństwa obywatelskiego, społeczeństwa wiedzy, społeczeństwa demokracji komunikacyjnej. Fragment tekstu dedykuje też kształtowaniu kompetencji medialnych u małych dzieci (2,5-7 lat), które powinny rozwijać te umiejętności pod opieką dorosłego. Zadaniem środowisk wychowawczych, jak twierdzi Autorka, jest systematyczne wdrażanie domowej edukacji medialnej, która ułatwia następnie dziecku funkcjonowanie w środowisku tradycyjnych i nowych mediów.

Zbigniew Łęski pokazuje możliwości stosowania edukacyjnej analizy translacyjnej w pedagogice medialnej. Dokonuje przeglądu dotychczasowych inicjatyw teoretycznych i empirycznych w jej zakresie, związanych ze specyfiką funkcjonowania człowieka w świecie nowych mediów.

Kolejne artykuły: Mirosława Wobalisa, Agnieszki Iwanickiej, Magdaleny Wasylewicz, Michaliny Kasprzak oraz Jakuba Czopka charakteryzują uczestników cyfrowej rzeczywistości (dzieci, młodzież i dorosłych) oraz przedstawiają ich role – od biernych odtwórców po aktywnie zaangażowanych mediakreatorów.

Kolejny artykuł, autorstwa Sylwii Galanciak, Miriam Judge i Anny Weiss, przedstawia częściowe wyniki badań jakościowych przeprowadzonych wśród 83 respondentów (28 nauczycieli i 55 uczniów) z czterech krajów europejskich, wykorzystujących tablety do pracy w szkole. Celem badań było rozpoznanie zakresu zastosowania technologii mobilnych przez nauczycieli i uczniów, a także ich opinii na temat przydatności tych technologii jako wsparcia w procesie edukacji.

Autorka kolejnego tekstu, Danuta Morańska, diagnozuje problemy, z którymi będzie musiała zmierzyć się szkoła wyższa, chcąc

dostosować swoją ofertę dydaktyczną do wymagań współczesności. Tematyka zawarta w artykule wynika z badań prowadzonych przez autorkę w trakcie szkolenia kadry naukowo dydaktycznej jednej z polskich uczelni technicznych.

Agnieszka Pawluk-Skrzypek i Iwona Błaszczak zaprezentowały z kolei możliwości wykorzystania nowoczesnych technologii w edukacji i terapii pedagogicznej uczniów z dysleksją rozwojową. Zwróciły także uwagę na trudności, jakich doświadczają mogą tacy uczniowie w kontakcie z nowoczesnymi technologiami.

Tom wieńczy tekst Anny Michniuk, w którym przedstawiła ona wybrane wnioski z badań przeprowadzonych w 2016 r. wśród lubuskich gimnazjów, zawierające opinie rodziców dotyczące nowomediów, aktywności uczniów, wspomagania procesu uczenia się, budowania kontaktu między szkołą a rodzicami oraz (auto)promocją szkoły. Artykuł uzupełniony został opisem nowomediów, aktywności rodziców współczesnych nastolatków oraz próbą charakterystyki świata medialnego, w którym wychowywali się rodzice współczesnych nastolatków.

Do rąk czytelników trafia, naszym zdaniem, niezwykle wartościowy tom, którego zawartość przyczynić się może do zwiększenia świadomości roli nowych mediów w edukacji, funkcjonowaniu społecznym i emocjonalnym oraz zawodowym człowieka.

Jacek Pyżalski, Natalia Walter